

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT
SOOME-UGRI OSAKOND

Laura Raag

AUTORI *MINA* VIITESUHTED SOOME JA EESTI
ILUKIRJANDUSARVUSTUSTES

Bakalaureusetöö

Juhendaja Hanna Katariina Jokela

Tartu 2014

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. TEKST JA TÄHENDUS	5
1.1. Tekstide jaotumine	6
1.2. Stiil	8
1.3. Tähendus ja funktsioon	9
2. VIITAMINE	11
2.1. Deiksis	12
2.2. Uuritavad viitamisviisid	14
2.2.1. Isikuline viide	14
2.2.2. Passiiv ja impersonaal	15
2.2.3. <i>Nollapersoon</i> a ja üldisikuline lause	17
2.2.4. Infiniitsed konstruktsioonid	18
3. TULEMUSTE ANALÜÜS	20
3.1. Isikulised viited	20
3.1.1. Pronoomenid	20
3.1.2. Verbi pöördelõpud	22
3.1.3. Muud isikulised viited	23
3.2. Passiiv ja impersonaal	24
3.3. <i>Nollapersoon</i> a ja üldisikuline lause	24
3.4. Infiniitsed konstruktsioonid	26
3.5. Võrdlev kokkuvõte	26
KOKKUVÕTE	28
ANALÜÜSITUD ARTIKLID	29
Helsingin Sanomat	29
Areen	33
KIRJANDUS	38
KIRJOITAJA <i>MINÄ</i> -VIITTAUKSET SUOMALAISISSA JA VIROLAISISSA KAUNOKIRJALLISUUSARVIOISSA	41

SISSEJUHATUS

Bakalaureusetöö eesmärk on võrrelda soome ja eesti ilukirjandusarvustustes esinevaid autori *mina* viitesuhteid ehk millistel viisidel kirjutaja tekstis endale viitab. Näiteks võib seisukohta lisaks ainsuse *mina*-pronoomenile väljendada ka impersonaali või *meie*-vormiga. Seega kuulub uurimus nii süntaksi, teksti kui semantika valdkonda.

Tegu on uurimusega, millega soovitakse eelnevaid hüpoteese püstitamata teada saada, milliseid ja kui eksplitsiitseid viitesuhteid kummaski keeles rohkem kasutatakse.

Uurimuse empiirilise materjali allikaks on valitud Soomes ilmuva päevalehe Helsingin Sanomat ja Eestis ilmuva nädalalehe Eesti Ekspress kultuurilisa Areen võrguversioonid. Valiku aluseks on nendes ilmuvate ilukirjandusarvustuste pikkuslik ja stiililine sarnasus ning see, et arvustuste kirjutajateks on erinevad isikud, mis lubab teha üldiseid järeldusi keelekasutuse kohta vastavas keeleruumis. Arvustused, millele uurimus tugineb, on ilmunud 2012. ja 2013. aastal ning autori poolt kõigi ilukirjandusteoste arvustuste seast juhusliku valiku alusel välja valitud. Sealjuures ei taotletud, et arvustatud teosed oleksid mõlemas väljaandes samad.

Töö koosneb kolmest peamisest sisupeatükist. Tulenevalt uurimuse teema seotusest teksti erinevate aspektidega, antakse esimeses peatükis ülevaade teksti olemusest ja selle liikidest. Teises peatükis keskendutakse viitamisele ning erinevatele viitamisvõimalustele. Kolmandas peatükis kirjutatakse lahti ning analüüsitakse uurimistulemusi.

Soome keeles on viitesuhteid sääraselt uurinud näiteks Henna Makkonen-Craig oma töös „Toimittajan läsnäolo sanomalehtitekstissä: näkökulmia suomen kielen dialogisiin

passiivilauseisiin“ ja Marja Seilonen „Epäsuora henkilöön viittaminen oppijansuomessa“. Kirjutaja ja lugeja eksplitseerimist Eesti päevalehtede juhtkirjades on uurinud Kathy Sarapuu oma 2006. aasta magistritöös „Suhtlustasandi tähendused ajalehtede juhtkirjades“.

1. TEKST JA TÄHENDUS

Tulenevalt arvustuse kui tekstiliigi olulisusest selles töös, kirjutatakse selles peatükis lähemalt teksti olemusest, tekstide jaotumisest, stiilist ja funktsioonist.

Tekst on suhtluses keelekasutuse põhiüksuseks. Teksti mõistet saab käsitada väga avaralt ning seega on võimatu esitada mistahes teksti jaoks kehtivaid vormitunnuseid. Siiski on teatud kriteeriumid, mis tekstina tajutaval lõigul tavaliselt täidetud on. See moodustub üksteisele järgnevatest lausetest (tavaliselt kahest või enamast), mis on meie kultuuriruumis kirjutatud vasakult paremale. Valdav osa tekstis esinevatest viitesuhetest toimib lõpust algusesse või paremalt vasakule. Tekst moodustab suletud terviku (sm *umpinainen kokonaisuus*) – enamasti suudame vahet teha, kas tegu on vaid katkendi või terviktekstiga. Samuti seovad lauseid tekstis erinevad tähendusseosed. (Hakulinen 1989: 143–144)

Teksti võib käsitleda viitena nii kirjaliku kui ka suulise väljenduse üksustele, keelekasutuse põhiüksusena suhtluses või kasutusel oleva keelena, mille ülesandeks on vahendada sõnumit. Tihti peetakse silmas siiski kitsamat tähendust – ühe inimese kirjutatud monoloogi. (Kasik 2007: 11)

Tekst on tähendustervik, mis on kujundatud sõnade, fraaside ja lausete poolt. Selle pikkus pole piiratud, seega kuuluvad teksti mõiste alla võrdselt nii ühesõnalised hüüatused (nt *Appi!* või *Seis!*) kui täispikad romaanid. Teksti terviktähenduse põhjal võib seda lugeda üheks keeleüksuseks just tähenduse, mitte struktuuri põhjal nagu lauseid. Kirjutamisel/kõnelemisel lähtutakse edasiantava sõnumi eesmärgist ja funktsioonist, millest tulenevalt tehakse keelelised valikud. Niisiis on teksti koostamine eesmärgipärane keelekasutus. (Kasik 2007: 12)

Teksti hinnangulisteks pidepunktideks on selle grammatilisus, vastuvõetavus ja sobivus. Ehk kas lauseehitus vastab kirjakeele reeglitele, kas tekst on mõistetav ning vastuvõtja poolt aktsepteeritav ja kas see on kindlas tekstiliigis, kontekstis ning kasutusolukorras tavadele vastav. (Kasik 2007: 17)

Tekstist terviku moodustamiseks peab see koosnema omavahel seotud korrektsetest lausetest, sel peab olema kindel struktuur ja piirid. Hea sidususe tagab piisavalt tihe viitesuhete võrgustik, mis muudab lugejal teemas edasiliikumise hõlpsamaks. Tavalisemateks sidususvahenditeks on sidesõnad (nt *ja*, *et*) ning muud sidendid (nt *seega*, *niisiis*). Neid aitavad asendussõnad (nt *see*, *siis*, *tookord*), mis saavad oma tähenduse sõnalt, mille asemel neid kasutatakse. Siiski tuleb asendussõnade kasutamisel olla tähelepanelik, et viited jääksid ühemõttelisteks ja selgelt mõistetavateks, mitte ei ristuks teis(t)ega. Samuti muudab liiga suur asenduste hulk teksti kuivaks ja lugejale jällegi raskesti mõistetavaks. (Kasik 2007: 19–20)

1.1. Tekstide jaotumine

Teksti struktuur on seotud selle tüübiga. Tekstitüübid on oma loomult universaalsed ega sõltu kultuurist ega harjumustest sel lihtsal põhjusel, et see jaotus põhineb inimese vajadusel kasutada keelt eri eesmärkidel. Vastavalt keeleliste põhitegevustele räägitakse kolmest tekstitüübist: kirjeldav ehk deskriptiivne, jutustav ehk narratiivne ning põhjendav ehk argumenteeriv tekst. (Kasik 2007: 41) Selle töö seisukohast on olulised kõik kolm, kuid eriti argumenteeriv tekstitüüp.

Kirjeldav tekstitüüp on iseloomulik teaduslikele uurimustele, õpikutele ja artiklitele. Deskriptiivne tekst toob välja erinevate nähtuste seosed ja liigendab konkreetse või abstraktse (nähtuste) ruumi. Kirjeldus võib olla kas subjektiivne, andes edasi tähelepanekuid ja elamusi, või objektiivne, sisaldades mõistete seoseid või andes infot tehniliste üksikasjade kohta. (Kasik 2007: 41)

Jutustav ehk narratiivne tekst edastab ajalises järgnevuses mingi aja jooksul aset leidnud sündmused. Nii antakse tavaliselt edasi isikute või institutsioonide tegevusi, esitades alguses sageli teema ja tegelase ning seejärel rääkides tema tegemistest. Narratiivne tekstitüüp on iseloomulik näiteks ilukirjanduslikele jutustustele ja elulugudele, meedias uudistele ning tihti ka arvamuskirjutistele. (Kasik 2007: 42)

Põhjendav ehk argumenteeriv tekst vahendab ja põhjendab autori arvamust ning hinnangut, mis on seotud keelevälise tegelikkusega nagu näiteks mõni päevakohane probleem. Argumenteeriva teksti ülesehitus on vastandav ja võrdlev ning lähtepunkt on sel sageli dialoogiline ehk sellega väljendatakse hoiakut mingi teise asja suhtes. Põhjendav tekstitüüp on iseloomulik näiteks arvamuskirjutistele, esseedele ja, ka sellele uurimusele vastavalt, arvustustele. (Kasik 2007: 42)

Kuna inimesed on harjunud kasutama keelt ühesugustes olukordades ühesugusel viisil, jagunevad tekstid žanriti. Žanrid ehk tekstiliigid on kultuurisidusad keelekasutusviisid ning erinevalt tekstitüüpidest ei ole neil mingit universaalset alust, vaid need on puhtalt harjumuspõhised. Seetõttu pole olemas ka üht ühist tekstiliikide loendit, vaid on erinevaid võimalikke liigitusi. Kõige tuttavamateks näideteks on klassikalised kirjandusžanrid nagu romaan, novell, luuletused jne. (Kasik 2007: 49–50)

Keeleuurimises räägitakse žanrite puhul perekondlikust sarnasusest (sm *perheyhtäläisyys*) ja prototüübist. Esimese puhul on mõeldud seda, et ühe tekstiliigi alla kuuluvatel tekstidel on teatud sarnaseid jooni, kuid mõne teise koha pealt võivad nad jällegi erineda. Prototüübi all peetakse silmas žanri tüüpilist esindajat. Näiteks võib tuua varblase, kes on kindlasti parem prototüüp linnule kui emu. Niisiis, kui tekstidel on sarnane ehitus, üldkuju, sisu ning keelelised nüansid, võib need sama žanri alla liigitada. (Mäntynen, Shore 2008: 27)

Tänapäeval on aga aina sagedasem nähtus žanrite segunemine ning hägustumine. Koos maailmaga muutub ka tekstiliikide maailm. Žanrid ja nende kategooriad tuginevad üleüldisele arvamusele tüüpilisest ja järjepidevast ning seega on need pidevas seoses

ühiskonnas toimuvaga. Näiteks segunevad internetiblogides päeviku- ja memuaarivorm. Niisiis on kõik žanrid omavahel kuidagi seotud ja seda eriti nüüdisajal. (Mäntynen, Shore 2008: 33)

1.2. Stiil

Teksti stiili kujundab keelevahendite valik – sõnad, kujundid, vormid ja lausemallid. Seega saab sama sisu väljendada erisugusel viisil ning stiili iseloomustada/hinnata tavaliselt vaid subjektiivselt. Objektiivse uurimise lähtekohaks on kvantitatiivsed mõõtmised nagu näiteks abstraktsete sõnade, tuletiste, võõrsõnade, lauselühendite jms hulk. Tulemusi võrreldes on võimalik tabada autori või tekstiliigi stiili. (Kasik 2007: 53–54)

Tähtsaimad autori stiili edasiandjad on lauseehitus ja õige värvinguga sõnade valik (Kasik 2007: 54). Kasiku järgi (2007: 54–55) jaotuvad sõnad ja väljendid suures joones neutraalseteks ja mitteneutraalseteks. Neutraalne sõnavara moodustab tekstides ja stiilides põhiosa. Mitteneutraalse sõnavara ja väljendite ehk stiilivärvinguga keelendite kasutusala on piiratud. Näiteks on selgelt tajutav stiilivarjund tegevusviisi kirjeldavate sõnade puhul nagu *kõmpima*, *karglema* ja *hiilima*, samuti loodushääli väljendavate ehk onomatopoeetiliste sõnade nagu *kõlksuma*, *pinisema*, *helisema* puhul.

Samad sõnad võivad eri seostes kanda erinevaid tähendusi ning stiiliväärtust. Seega on oluline silmas pidada konteksti ja sõnade kasutusviisi rolli. Näiteks sobib väljend *lamab haavatuna* ajaloolisesse sõjaromaani, uudistekstis on parem aga väljendus *on haavatud*. (Kasik 2007: 56)

Autori stiil on kvalitatiivne nähtus, mille olemasolu tõestamine ei vaja mahukat alusandmestikku (Kerge 2003: 62). Krista Kerge autoristiili uurimuse järgi (2003: 82) on selle olemasolu tõestatav näitaja, kuid ilmutab end konkreetse kasutusvaldkonna

suhtes. Süntaktilise keerukuse määrab üleüldiselt teema valdkond. Isikupära avaldub rohkem või vähem valdkonna suhtes ning konkreetse keelekasutusvaldkonna puhul teksti ja selle parameetrite kaugusest konkreetse teema valdkonna keskmisega võrreldes. (Kerge 2003: 81) Igasugune keeleline valik on seotud autori vaatepunktiga teemale ning tähendus muutub vastavalt väljendusviisi varieerimisele (Kasik 2008: 12).

1.3. Tähendus ja funktsioon

Tähendus on lingvistiline kategooria ning see on seoses maailmaga ja inimese psüühikaga. Keele eesmärk on edasi anda tähendusi ehk suheldes edastatakse keele kaudu mingit liiki informatsiooni. See on võimalik, sest igal sõnal ja lausel on kindel tähendus, olgu see kirjutatud või lausutud. Tähenduse ja viitesuhte uurimisega tegeleb semantika. Tähendust saab uurida nii avaras perspektiivis, mille puhul on semantika kõik, mis on vahendatud keele kaudu, kui ka kitsamalt ehk loogilist või kontseptuaalset tähendust uurides. (näiteks Tenjes 2010: 29, 31, 34)

Keeleteadlase ja semiootiku M. A. K. Halliday idee järgi on tekst polüfunktsionaalne ehk täidab samaaegselt mitut funktsiooni. Lisaks referentsiaalse tähenduse vahendamisele annab see edasi ka autori tundeid ja suhtumist konkreetsesse asja või isikusse. (Kasik 2008: 12)

Diskursusetasandil on tekst kui sõnum autorilt lugejale. Lisaks sisu edastamisele täidab see ka suhtlusfunktsioone. Tekstil on suhtluses alati mingi roll (nt teavitada, veenda, hoiatada). (Kasik 2008: 28) Autor kasutab keelt kui vahendit oma hinnangute ja suhtumiste esitamiseks ning loob nii enda ja lugeja vahele suhte. Tegelikult kirjeldades ja tõlgendades väljendab ta samuti enda suhet kõnealusesse teemasse. (Sarapuu 2008: 103)

Kõneleja/kirjutaja kommunikatiivne eesmärk on, et teksti vastuvõtja mõistaks seda täpselt ettenähtud tähenduses. Niisiis on teksti vastuvõtja ülesanne selle tõlgendamine. (Sosa 2009: 138) Teisisõnu loob kuulaja/lugeja hüpoteesi sellest, mida kõneleja/kirjutaja silmas pidas (Du Bois 2003, viidatud Sosa 2009 kaudu). See toimub tihti aga automaatselt ning märkamatuks, sest teksti tootja hindab alateadlikult kuulaja/lugeja teadmisi ning suhestab oma teksti sellega (Sosa 2009: 138).

2. VIITAMINE

Kuna käesoleva uurimistöö teemaks on tekstisisesed kirjutaja *mina*-viited, käsitletakse selles peatükis kokkuvõtvalt viitamise kui ühe keelelise suhtluse baasfunktsiooni (näiteks Pajusalu 2009: 169) teemat.

Viitamisega luuakse viitesuhe ehk referents kasutatud keelelise väljendi ja sellele vastava(te) keelevälise maailma olemi(te) vahel (Pajusalu 2009: 169). Olem on mis tahes olend, asi, nähtus, olukord või väide, mis on käsitletud terviklikuna ja ajas suhteliselt püsivana ning pärast esimest nimetamist on võimalik sellele viitamiseks kasutada substantiivset pronoomenit, eesti keeles *see* või *tema* (Pajusalu 2009: 60). Referendiks võib olla näiteks konkreetne asi või elusolend (nt raamat või nahkhiir), omadus (nt piuksuv), protsess (nt lugemine) või sündmus (nt süttimine)¹. Ühesõnaga, mis tahes asjade seisu mis tahes osad, mille kohta kõneleja midagi märkida tahab. (Karlsson 2002: 237) Seega on viitesuhe teksti osa omadus ja keeleväline maailm, milles referendid asuvad, enamasti teksti-, mitte füüsiline maailm. Viimane on vaid üks võimalustest ning võib pealegi isikuti vähem või rohkem erineda. (Pajusalu 2009: 169–170)

Ideaalis tõlgendab kuulaja/lugeja kõneleja/kirjutaja öeldut samamoodi, nagu too seda silmas on pidanud, kuid seda mitte alati. Kõneleja/kirjutaja öeldu on tema tõlgendus ja tugineb tema ettekujutusele vastavast maailmast, see võib aga erineda kuulaja/lugeja omast, kes mõtestab sel juhul saadud informatsiooni lahti oodatust erinevalt. (Pajusalu 2009: 170)

¹ Selles lauses autori enda näited.

2.1. Deiksis

Deiksise all peetakse silmas viitesuhete võrgustikku, mis seob omavahel sõna ja konteksti ehk suhestab öeldu aja ja kohaga (Pajusalu 2009: 184; VISK: § 1423). Olenevalt teemast viitab inimene rohkem või vähem end ümbritsevatele isikutele või asjadele ning paigutab sündmuseid ajas vastava hetke suhtes. Põhimõtteliselt on viitamiseks võimalik kasutada iga leksikaalse tähendusega sõna, kuid selleks on ka erilised deiktilised vahendid, millel puudub üldjuhul oma eristatav kategoriseeriv tähendus. (Pajusalu 2009: 184)

Deiktilised võivad olla nii grammatilised morfeemid kui ka leksikaalsed üksused, deiktilised sõnad ehk deiktikud. Eelkõige on deiktikud pronoomenid ja adverbid, mis sisaldavad oma tähenduses *kõneleja* kategooriat. Näiteks *meie*, *siin* ja *nüüd* tähendus on kõik kõnelejaga vastavalt hulga-, ruumi- ja ajasuhtes. Seega on deiktikud sõnad, mille viitesuhete tuvastamiseks peab teadma ja tajuma olukorda, milles neid on kasutatud. (Pajusalu 2009: 184–185)

Deiksise uurimisele alusepanija Karl Bühleri käsitluse järgi on deiktiline väljend paigutatud mingisse punkti kolme telje suhtes, millel on ühine nullpunkt ehk *origo*. Määratud kõneleja ja tema asukohaga ruumis ning ajas, võib *origo* esitada kujul *mina-siin-praegu*. Vastavalt neile kolmele teljele eristatakse isiku-, ruumi- ja ajadeiksist. (Pajusalu 2009: 184). Selle töö teemast lähtuvalt tuleb täpsemalt juttu isikudeiksist.

Origo mina-teljest lähtuvaid deiktikuid nimetatakse isikudeiktikuteks. Isikudeiksis kui primaarne deiksise liik lähtub kõnelejast. Iga kõneolukorra aluseks on kaks täidetud põhirolli – kõneleja ja kuulaja, millele vastavalt on olemas ka pronoomenid või grammatilised morfeemid, millega neile viidata. (Pajusalu 2009: 185) Eesti ja soome keeles vastavalt *mina* ja *sina* ning *minä* ja *sinä*. Personaalpronoomenid on isikudeiktikute tüüpilised esindajad (Pajusalu 2009: 185).

Tihti on suhtluses osalejaid aga rohkem kui kaks ja seda enamasti kuulajate ülekaaluga. Sel juhul saab neile viidata asesõnaga *teie*, mille tähenduseks on 'mitu sind'. Seda muidugi juhul, kui tegu pole viisakusvormiga ühe inimese poole pöördumisel. Kõnelejat saab enamasti olla vaid üks, seega pronoomen *meie* ei ole *mina* mitmuse tähendust kandev, vaid on sisuliselt '*mina* ja veel keegi'. Mõnedes keeltes eristatakse inklusiivset ja eksklusiivset *meie*-pronoomenit, millest esimeses kuulub referentide hulka ka kuulaja (*meie* = *mina*+*sina* (+*keegi*)), teise puhul aga mitte (*meie* = *mina* + *keegi*). Eesti ja soome² keeles näiteks selgub viidatute hulk aga ainult konteksti abil ja võimalikud on ka väärnimistused. (Pajusalu 2009: 185)

Tulenevalt kõneleja ja kuulaja põhirollist, loetakse pronoomeneid *mina* ja *sina* primaarseteks kõneaktipronoomeniteks. *Meie* ja *teie* on primaarsetest rollidest sõltudes sekundaarsed kõneaktipronoomenid. Lisaks kuulub isikusüsteemi ka kolmas isik *tema*, üldjuhul kõneolukorras mitteosaleja. Niisiis *tema/nemad* ≠ *mina* ega *tema/nemad* ≠ *sina*. (Pajusalu 2009: 185) Mitmuslike isikute vahel esineb ka teatud reeglipärane domineerimine, mis seisneb selles, et esimene isik domineerib üle teise ja kolmanda ning teine isik on omakorda üle kolmandast. Kui viidatute hulka kuulub esimene isik, peab see asesõnaga näidatud olema. Isegi juhul, kui esimest isikut on vaid üks tuhande teise või kolmanda isiku kõrval. Näiteks lauses *Me läksime Soome*³ on pronoomeniga *meie* markeeritud, et Soome minevate isikute hulka kuulub ka esimene isik, samas kui ülejäänud isikute arv ja pööre on teadmata. Esimese isiku puudumisel, kuid vähemalt ühe teise isiku olemasolul peab olema kasutatud teise isiku mitmuslikku pronoomenit. Näiteks *Te läksite Soome* – märgitud on teise isiku kohalolu, kolmanda(te) isiku(te) arvu pole teada. Kolmanda isiku mitmust saab kasutada vaid juhul, kui esimene ja teine isik puuduvad. Näiteks *Nad läksid Soome*, kus esimene ja teine isik puuduvad ning viidatud on selgelt vaid kolmandatele isikutele. (Cruse 2004: 333).

Isikudeiktikute kasutus võib aga pragmaatiliselt mitmeplaanilisem olla. Kuueliikmeline isikukategooria saab esineda erinevates tähendusprotsessides, kui otsene *mina* =

² Autori enda lisatud näide.

³ Siit lõigu lõpuni autori enda näited.

mina või *sina* = *sina*. Näiteks *mina* referendiks võib olla hoopis keegi tsiteeritav isik või kõneleja võib end umbisikuliste vormide taha varju jätta, nagu näiteks *sai palju joostud*⁴ 'jooksin palju'. Paljudes keeltes, sealhulgas ka eesti ja soome keeles, on võimalik teist isikut üldisiku tähenduses kasutada. (Pajusalu 2009: 185–186) Näiteks *loe, palju loed, ikka midagi aru ei saa*⁵.

Lisaks pronoomenitele on ka tegusõnad teatud kontekstis isikudeiktilised, kuid see väljendub vaid verbi grammatilises isikukategoorias. Eesti keelele, nagu ka paljudele teistele keeltele, on omane, et esimene ja teine isik on väljendatavad tegusõna vormiga ning subjekti eraldi nimetamine pole ilmtingimata vajalik. (Pajusalu 2009: 186) Sama kehtib ka soome keele kohta. Näiteks: *ee loen; Lähme sinna!; sm luen; Mennään sinne!*.

2.2. Uuritavad viitamisviisid

Selle bakalaureusetöö eesmärk on uurida ja võrrelda, milliseid viitesuhteid autor enesele osutamiseks soome ja eesti keelekasutuses enim kasutab. Selle selgitamiseks uuritakse soome ja eesti ilukirjandusarvustustes viitesuhet kandvatena otsest isikulist viidet, soome keele *nollapersoon*a ja eesti keele üldisikulist lauset; soome keele passiivi ja eesti keele impersonaali ning infiniitseid konstruktsioone nagu soome keele A-infinitiiv ja eesti keele *da*-infinitiiv ning *-des* gerundiiv.

2.2.1. Isikuline viide

Soome ja eesti keeles võib isik väljenduda isikulise asesõna ehk personaalpronoomenina või verbi grammatilise isikukategooriana. (EKK 2000: 135; VISK: § 100) Soome keeles on selle märkimiseks võimalik ka omistusliite ehk

⁴ Autori enda näide.

⁵ Autori enda näide.

possessiivsufiksi kasutus, mis liitub käändsõnale või muudele käändelistele vormidele. (VISK: 95)

Personaalpronoomeneid on nii soome kui eesti keeles kuus. Soome üldkeeles (sm *yleiskieli*) ainsuse 1. pööre *minä*, 2. pööre *sinä* ja 3. pööre *hän* ning mitmuse 1. pööre *me*, 2. pööre *te* ja 3. pööre *he* (VISK: § 100). Eesti keeles vastavalt *mina*, *sina*, *tema* ning *meie*, *teie*, *nemad* (EKK 2000: 135). Soome suulises keeles (sm *puhuttu kieli*) esinevad 1. ja 2. pöörde pronoomenid väga erinevate ühesilbiliste sõnadena nagu näiteks *mä(ä)* ~ *mie*, *sä(ä)* ~ *sie* (VISK: § 100). Eesti keeles esinevad *mina*, *sina*, *tema* vormistikus vastavalt lühikese tüvevariandiga paralleelvormid *ma*, *sa*, *ta* ning mitmuses *me*, *te*, *nad* (EKK 2000: 268–269).

Selles töös on vaatluse all ka *sina*- ja *meie*-vormi üldisem tähendus. Geneeriline *sina* esineb paljudes keeltes (Anderson, Keenan 1985: 260, viidatud Pajusalu 1999 järgi), samuti soome keeles, kus seda peetakse kas hiliseks inglise või varaseks vene keele mõjuks (Laitinen 1995: 346-348), ning eesti keeles. Üldisikulise *sina*-ga viidatakse tavaliselt kõnelejale endale, kuid kuulaja on sealjuures just kui kaaskogejaks (Pajusalu 1999). *Meie* väljendab eesti ja paljudes muudeski keeltes kollektiivi, viidates ühtekuuluvana tajutavatele isikutele, kes mingil teatud etapil kõnelevad, mõtlevad, tunnevad ja tegutsevad identsena. Niisiis saab kõneleja selle vormiga tuua oma väite taha terve kollektiivi. (Pajusalu 1999)

Käesolevas töös vaadeldakse ka teisi võimalikke isikulisi kirjutajat kaasavaid viiteid erinevate substantiivide näol nagu näiteks *lugeja* ja *inimene*.

2.2.2. Passiiv ja impersonaal

Soome keele passiivi all peetakse üldiselt silmas lauseid, milles verbivorm või öeldis osutab lause tuumliikmele teisiti kui aktiivlauses. Subjekt jääb sel juhul lauses tagaplaanile ning mõni muu lauseliige võib kanda mõningaid subjekti tunnusoone.

Kõige üldisem ja keelekasutuses enim esinev on impersonaalne passiiv (*sm yksipersonainen passiivi*), mis selles töös uurimise all on. Impersonaalse passiivi puhul on finiiitverb passiivis ja lausest puudub otsene kindlaks määratav subjekt ning see ei muutu erinevates isikutes. Näiteks *Meile tuotiin vauva* (ee *Meile toodi beebi*) (VISK: § 1313) Üldjuhul kasutatakse soome keeles impersonaalse passiivi kohta lihtsalt terminit passiiv (*sm passiivi*) ning nii ka selles töös.

Soome passiivi on nimetatud ka neljandaks isikuks, kuna sel puhul ei ole tegija ei 1., 2. ega 3. isik. Neid võib küll lauses tajuda, nagu näiteks *Naapurissa ollaan huolissaan* (*sm Naabrite juures ollakse mures*), mille puhul on eeldatav, et mures on naabrid ise, aga see jääb passiivi puhul siiski suhteliseks. (Vilkuna 1996: 140)

Passiivi tüvi saadakse verbi tüvele passiivi tunnuse liitmisel, millele omakorda liituvad aja ja kõneviisi tunnused ning passiivi asesõnaline järelliide *-Vn*. Näiteks sõna *kerrottiin*, milles verbitüvele *kerro* liitub passiivi tunnus *tt* ja sellele aega ja kõneviisi märkiv *i* ning kõige lõppu isikut märkiv *in*. (VISK: § 110)

Enamasti märgitakse passiivi tunnuseks ühisnimetaja *TA*. Olevikus on soome keele impersonaalse passiivi tunnuseks *-tA-*, *-dA-* või *-lA-* (nt *kerro/ta/an, ei asu/ta, juos/ta/an, syö/dä/än, opiskel/la/an*), mõnede verbide puhul *-rA* või *-nA* (nt *sur/ra/an, men/nä/än*). (VISK: § 110)

Eesti keeles saab soome keele passiivi kõrvutada impersonaali ehk umbisikulise tegumoega. Ka sel juhul on tegevussubjektiks elus tegija, kes jääb lauses aga umbmääraseks (EKK 2000: 2013). Eesti keele impersonaalse lause öeldisverb võib lisaks tavalisele umbisikulisele tegumoele (nt *Magatakse*) olla ka mitmuse 3. pöördes (nt *Räägivad, et tänavu tuleb külm talv*) või perifrastilises passiivis (nt *Täna sai kõvasti tööd tehtud*) (EKG II: 227–228).

Impersonaali tunnusel on eesti keeles seitse kuju: *takse, dakse, akse, t, d, ta, da*, vastavalt näiteks *ela/takse, laul/dakse, süü/akse, ela/t/i, laul/d/i, ela/ta/vat, laul/da/vat*.

Lisaks võib impersonaal avalduda afiksitena *tud* ja *dud*, mil juhul väljendub koos impersonaali, mineviku ja kesksõna tähendus (nt *ela/tud*, *laul/dud*). (EKK 2000: 211)

2.2.3. Nollapersoon ja üldisikuline lause

Eesti keele üldisikulises ja soome keele *nollapersoon* lauses märgistab aluse nullvormistus, et potentsiaalseks subjektisikuks võib olla kes tahes inimene, tihti just kas kõneleja ise või kõnetatav(ad) isik(ud) (EKG II: 227; VISK: § 1347).

Nollapersoon esineb subjektita lauseis ja kuna öeldu käib vähemalt kõneleja/kirjutaja või kuulaja/lugeja kohta, saab seda võrrelda personaalpronoomenitega. Kõige selgemini avaldub see sellistes lausetes, kus öeldisverb on ainsuse 3. pöördes, näiteks *Ei noin voi sanoa* (ee *Nii ei või öelda*). Seda nimetatakse *nollasubjektilause*-ks ning sel kujul avaldub *nollapersoon* kõige selgemini. *Nolla* võib esineda ka teistes lauseasendites, kus on tajutav inimesele suunatus. Näiteks *Tuollainen ärsyttää* (ee *Selline ärritab*) või *Täällä jäätyy korvat* (ee *Siin jäätuvad kõrvad*). (VISK: § 1347) Selle töö seisukohast on oluline siiski just *nolla* subjektina.

Eesti keele üldisikulise lause puhul võib öeldisverb lisaks ainsuse 3. pöördele olla ka umbisikulises tegumoes (nt *Sõbrale antakse parim hinge tagant ära*) või perifrastilises passiivis: ainsuse 3. pöörde *olema/saama* + *da*-infinitiiv (nt *Seda oli arvata, et ta jääb hiljaks*). Üldisikulised laused vormistavad eriti üldiseid väiteid, mis ei sõltu ajast ega välistest asjaoludest. Teema on neis üldjuhul lokaliseeriv ning sisult üldine, ega viita üksikisikule. Seega saab kogu lauset mõtestada kui üldistust. (EKG II: 227).

2.2.4. Infiniitsed konstruktsioonid

Kirjutaja arvamust ja/või kohalolu võivad edasi anda ka erinevad infiniitsed konstruktsioonid. Selles uurimuses on artiklitest selles kontekstis otsitud soome keele *A*-infinitiivi, eesti keele *da*-infinitiivi iseseisva predikaadi rollis ning sõltumatut *-des* gerundiivtarindit.

Eesti keele *da*-infinitiiv on pöörd sõna käändeline ehk infiniitne vorm, mis väljendab tegevust, kuid ei edasta spetsiifilisi grammatilisi tähendusi. *Da*-infinitiiv võib esineda mis tahes nimisõnalise lauseliikmena, olles süntaktilistelt funktsioonidelt kõige mitmekesisem pöörd sõnavorm. Selle tunnusel on kolm varianti, mille valik sõltub sõnatüübist ja mis liituvad alati sõnatüvele. Nendeks on *da*, *ta* ja *a* (nt *ela/da*, *haka/ta*, *süü/a*). (EKK 2000: 201–202) Selles töös on oluline *da*-infinitiivi kasutus kaudse teatelaadi väljendamiseks tingimuslausetes.

Soome keeles võib eesti keele *da*-infinitiiviga kõrvutada *A*-infinitiivi, mil on ka possessiivsufiksiline translatiiv ning mis on VISK § 120 järgi samuti abstraktse tähendusega ja mitmeti kasutatav. *Da*-infinitiiviga võrreldes ei ole sel küll sama palju iseseisvaid kasutusfunktsioone ning olukorras, kus eesti keeles on kasutatud *da*-infinitiivi, kasutatakse soome keeles tavaliselt *nollapersoon* vormi (Jokela 2012). Selles uurimuses on oluline *A*-infinitiivi lahtine (sm *irallinen*) kasutus, näiteks *Jättää nyt lapsi yksi kotiin!* (VISK: § 493). *A*-infinitiiv on soome keeles ka verbi põhivormiks.

A-infinitiivi tunnus sõltub verbi tüve lõpust. Üksiku vokaali korral liitub tunnus *A*, nt *kerto/a* (1. verbitüüp), pika vokaali või diftongi järel liitub tunnus *dA*, nt *saa/da* (2. verbitüüp). Häälikute *s*, *l*, *r* ja *n* järel liituvad vastavalt tunnused *tA*, *lA*, *rA* ja *nA*, nt *nous/ta* (3. verbitüüp). Vokaal + *t* lõpulisele tüvele tuleb lisaks tunnus *(t)A*, nt *hüpä=t=ä* (4. verbitüüp). (VISK: § 120)

Eesti keele gerundiivtarindid on eelkõige kirjutatud keele väljenduvahendid. Seda eriti *nud-* ja *tud-*tarindid. Kõnekeeles on kasutusel peamiselt lühemad ning stereotüüpsema

ehitusega *des-* ja *mata-*tarindid. (EKG II: 260) Selle töö seisukohalt on oluline sõltumatu tarindina esinev genitiivadverbiaalita *-des* vorm, mille tunnusel on kolm varianti: *des*, *tes* või *es*. Näiteks *Eeltoodut arvestades*. (EKG II: 263; EKK 2000: 207)

3. TULEMUSTE ANALÜÜS

Uurimuses võrreldi ajalehe Helsingin Sanomat võrguversiooni hinnagute (sm *arviot*) rubriiki ja nädalalehe Eesti Ekspress võrguversiooni kultuurilisa Areen rubriiki „Nädala raamat“. Kummastki valis autor juhusliku valiku alusel 30 artiklit. Arvustatud teoste puhul ei taotletud soome ja eesti artiklites kattumist.

Uurimiseks üritati võtta võimalikult paljude erinevate autorite artikleid, kuid selle töö teema vaatepunktist autori kindlate stiililiste joonte puudumisel ei välistatud ühe autori mitme kirjutise valimisse sattumist. Helsingin Sanomatest kasutati uurimuses 22 ja Areenist 23 erineva autori arvustust.

Artiklitest toodi välja kõik autori arvamust ja kohalolu edasi kandvad kindla isikulise viite vormid ning soome ja eesti keeles vastavalt *nollapersoon*a ja üldisikulised, passiivi ja impersonaali ning erinevate infiniitsete konstruktsioonide kaudu väljendatud kirjutaja mõtted ning/või kohalolu.

3.1. Isikulised viited

3.1.1. Pronoomenid

Helsingin Sanomates esineb *minä* pronoomeni vormis vaid ühel juhul: *Ei ole minustakaan sitä kieltämään.* (HS24) Samas Areenis leidub *mina* pronoomenina 25 juhul, nagu näiteks:

- **Ma ei usu**, et ta üldse midagi häbeneb. (A29)
- **Ma ei ole** sotsiaalses mõttes midagi nii vihast ja raevukat tükk aega lugenud. (A10)
- **Mulle meeldis** kõige rohkem suhtumine sakslastesse. (A26)

Me pronoomenit on HS-s kokku kolmel korral:

- **Meidän onnemme** kuitenkin on.. (HS3)
- Kaikki siis **sijoittuu meille** vieraisiin aikoihin ja paikkoihin.. (HS27)
- ..mutta tämä yksinäisyys myös **yhdistää meidät**.. (HS9)

Areenis on kokku 12 *meie* pronoomenit, näiteks:

- Igatahes kaob tagasi liikudes pidepunkt, **me satume** “eXistenZi”-taolisesse lõputute raamistuste süsteemi.. (A30)
- Iseküsimus on muidugi, **mis järeldusi me sellest vägagi õpetlikust emomaterjalist teeme**. (A22)
- Dité visandab monoloogi vormis (automaat)kirjutamisstiiliga **meile silme ette oma rännakutee**.. (A27)

Üldistavat *sinä* pronoomenit HS-s ei esine. Areenis on *sina* vormi ühel juhul: **Sa ei hakka teiseks inimeseks**, et uut luulevõimalust üles leida. (A29)

Geneerilist *te/teie* pronoomenit ei esine kummagi väljaande artiklites.

3.1.2. Verbi pöördelõpud

Verbi pöördelõpuna esineb *minä* isikut HS-s 25 juhul, nagu näiteks:

- ***Haluan nähdä*** *Drohobytšin.* (HS17)
- ***Luen*** *ilolla runoutta..* (HS21)
- ***Veikkaan***, *että niiden järjestäjiin törmätään trilogian seuraavissakin osissa.* (HS1)

Areeni artiklites on *mina* isiku verbi pöördelõpuna avaldumist 22 korral. Näiteks:

- *Vahepeal olen poejärjekorras seistes igavuse peletamiseks vaadanud..* (A16)
- *Varem vähkresin* öösi unetuna voodis ja *ootasin* pikisilmi hommikut.. (A28)
- *Lugedes hakkasin* tahtmatult mõtlema.. (A9)

Me esineb sellisel viisil HS artiklites kahel korral:

- ***Haluamme*** *lisää.* (HS8)
- ***Olemme*** *kenties kuoleman hetkellä yksin..* (HS9)

Areenis on kokku 7 *meie* pöördelõpuga verbi, nagu:

- ***Elame*** *pealtnäha naljavaesel ajal.* (A28)
- *Ja nüüd jõuame* alguse juurde tagasi. (A18)
- *Vist oleme* luulet lugedes ise ilutunnet tundnud.. (A29)

Geneerilise *sinä* pöördelõpuga verbe HS-s ei ole, Areenis esineb sellist *sina* 6 korral, nagu:

- ***..võid lugeda*** *järjest või läbisegi, kust juhtub.* (A2)

- *..pistad käe sisse ja näppu jääb midagi üllatavat..* (A19)

Geneerilise *telteie* pöördelõpuga verbe ei ole kasutatud kummagi väljaande artiklites.

3.1.3. Muud isikulised viited

Peale pronoomenite esineb mõlema väljaande artiklites ka muid selgeid lisaks teis(t)ele isiku(te)le ka autorit kaasavaid viiteid. HS-s 14 ja Areenis 15 artiklis ning mõlemas 23 korral. Kõige sagedasem on mõlemas väljandes erinevates funktsioonides *lugeja*-viide. Näiteks:

- *Käänteet palkitsevat lukijaa silkalla yllättävyydellään mutta jättävät myös suuhun raudan maun.* (HS2)
- *Kilvellä on ironiansa, jonka tarkka lukija kyllä huomaa.* (HS29)
- *..oskavad nad lugeja hingekeeli puudutada küll.* (A7)
- *Juba 70ndail kirjutatud, kuid alles 80ndate lõpul ilmunud “Hääbuv linn” on kvaliteetulme, mis juhatab lugeja sujuvalt üldistustele.* (A3)

HS-s leidub veel ka üks erinev viide: *suomalaiselle yleisölle*. (HS17) Areenis on neid kolm: *autori põlvkonnakaaslase* (A7); *Masingu loominguga rohkem kursis olev inimene* (A22); *süinkirjutaja* (A17).

3.2. Passiiv ja impersonaal

Passiivi ja impersonaali kasutus on mõlema keele puhul artiklites väike. HS-s on passiivi vormi tekstis kasutatud kokku 5 artiklis ja 5 juhul. Näiteks:

- *Nyt **ollaan** liki pastellisissa tunnelmissa, turvallisissa seikkailuissa, lähellä varhaisten nuorisokirjojen maailmaa.* (HS1)
- *Juhlittu brittiajattelijä Aldous Huxley (1894–1963) **tunnetaan** Suomessa erityisesti *Uljas uusi maailma* –romaanista..* (HS4)

Areenis leidub 3 artiklis 4 impersonaali vormi. Näiteks:

- *Romaani “Ma teenindasin Englise kuningat” **peetakse** Bohumil Hrabali (1914–1997) üheks paremaks.* (A27)
- *Peategelasi **nähakse** vahelduvate jutustajate silme läbi..* (A1)

3.3. Nollapersoon ja üldisikuline lause

Nollapersoon ja üldisikulist lauset on kasutatud vastavalt HS-s 22 ja Areenis 18 artiklis, millest võib oletada, et need vormid on mõlemas keeles keelekasutuses sageli esinevad.

HS-s esineb kokku 27 *nollapersoon* vormi. Näiteks:

- *Kolmen vuoden välein ilmestyneistä kokoelmista **voi aavistaa**..* (HS17)
- *Voisi siis loogisesti ajatella, että Koskelaisen sukupolvi olisi pakotettu etsimään uusia ilmaisukeinoja..* (HS21)

- *Vertauskuvaa ei tarvitse hakea kaukaa.* (HS28)

Areeni artiklites on kokku 33 üldisikulise tegumoe vormi. Näiteks:

- *Võiks isegi öelda, et tal on nendega palju kanu kitkuda..* (A7)
- *Seda on juba raskem seletada.* (A9)
- *Tšiili päritolu Roberto Bolañole (1953–2003) osaks saanud postuumsele kuulsusele on raske sel sajandil võrdset leida.* (A1)

3.4. Infiniitsed konstruktsioonid

Viitesuhteid infiniitsete konstruktsioonide näol esineb Areenis 7 artiklis ja 7 vormina. 5 neist on kasutatud *-des* gerundiivtarindit. Näiteks:

- *Lühidalt öeldes on see raamat mehest, kes annab oma tütrele vastu kõrvu.* (A3)
- *Teksti raamivat tegelikkust teades..* (A15)

Ülejäänud kaks on *da*-infinitiivi vormid: *kui veel edasi mõelda* (A12); *kui täpne olla* (A14).

A-infinitiivi leidub HS artiklites vaid kahel korral, millest ühel juhul on tegu translatiivse vormiga (HS24):

- *Ottaa tai jättää.* (HS10)
- *Silti Veren ääriin ei ole nähdäkseni paras romaani..* (HS24)

Tulemus on ootuspärane, arvestades, et soome keeles ei ole A-infinitiivi eesti keele *da*-infinitiivile sarnaselt kasutamine sagedane.

3.5. Võrdlev kokkuvõte

Isikulistest viidetest esineb nii soome kui eesti arvustustes enim *mina*-vormi. 30 artiklist on seda Helsingin Sanomates 14 ja Areenis 16, vastavalt 26 ja 47 korral. Pronoomeni vormis on *minä* HS-s kasutatud vaid ühel, kuid verbi pöördelõpuna 25 juhul. Areenis esineb *mina* pronoomenina märgatavalt rohkem, 25 korral, verbi pöördelõpuna HS veidi vähem, 22 juhul. *Minä* mitmuslik *me* pronoomen on HS artiklites kasutatud 3 korral. Areenis on kokku 12 *meie* pronoomenit. Verbilõpuna esineb seda vormi HS-s 2, Areenis 7 juhul. Geneerilist *sinä* viidet ei esine HS-s ühelgi juhul, Areenis

pronoomenina ühel ja pöördelõpuna 6 korral. Üldist *te/teie* vormi ei ole kasutatud ühelgi kujul kummagi väljaande valimis.

Lisaks pronoomenitele ja verbi pöördelõppudele esineb mõlema väljaande artiklites ka muid selgeid autorit kaasavaid viiteid. HS-s 14 ja Areenis 15 artiklis ning mõlemas 23 korral. Kõige sagedasem on mõlemas väljandes erinevates funktsioonides *lugeja*-viide.

Passiivi ja impersonaali kasutus on väike mõlemas keeles: HS-s on passiivi vormi 5 artiklis ja 5 juhul, Areenis 3 artiklis 4 juhul. *Nollapersoon*a ja üldisikulist lauset esineb vastavalt HS-s 22 artiklis 27 korral ja Areenis 18 artiklis 33 korral.

Viitesuhteid infiniitsete konstruktsioonide näol on Areenis 7 artiklis ja 7 vormina. 5 neist on *-des* gerundiivtarindid, kaks *da*-infinitiivi vormid. *A*-infinitiivi leidub HS artiklites vaid kahel korral, millest ühel juhul on tegu translatiivse vormiga.

KOKKUVÕTE

Üldjoontes on autori *mina* viidet kandvate erinevate vormide esinemine päevalehe Helsingin Sanomate ja nädalalehe Eesti Ekspressi kultuurilisa Areen ilukirjandusarvustustes kvantitatiivselt sarnane. Küll aga esineb kõiki uuritavaid viitevorme rohkem just eestikeelses väljaandes Areen.

Enim leidub mõlema väljaande artiklites eksplitsiitse pronoomenina ja verbi pöördelõpuga väljendatud *mina*, selge autorit kaasava viitena subjekti *lugeja* ja vastavalt soome ning eesti keeles *nollapersoon*a ja üldisikulist lauset. Suurim erinevus seisneb *meie* pronoomeni esinemises, mida on Areeni artiklites oluliselt rohkem kui Helsingi Sanomate arvustustes. Üldist *sina* on kasutatud vaid mõnes üksikus Areeni artiklis, Helsingin Sanomate artiklites selle vormi kasutust ei esinenud. Geneerilist *teie* viidet ei leidunud kummagi väljaande arvustustes.

Soome keele passiivi ja eesti keele impersonaali on autorid mõlemas väljaandes kasutanud vähe. Infiniitseid konstruktsioone leidub rohkem kultuurilisas Areen ning nendest enamik on *-des* gerundiivtarindid. Helsingin Sanomate arvustustes on *A*-infinitiivi kasutatud vaid kahel korral, mis on aga ootuspärane, kuna soome keeles ei ole eesti keele *da*-infinitiivile sarnane kasutus tavapärane. Samas kontekstis kasutatakse tavaliselt *nollapersoon*a lauset.

Sellest uurimusest lähtuvalt võiks edasi uurida teisi võimalikke keelelisi vahendeid, mille taha kirjutaja end ja/või oma arvamust peita võib. Samuti oleks huvitav uurida, kui hästi lugeja neid viiteid tekstis ära tunneb ning kuidas neid tajub.

ANALÜÜSITUD ARTIKLID

Helsingin Sanomat

HS1 = Ahola, Suvi 2013a. Ilmaisulukion yksinäinen sankari.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Ilmaisulukion+yksin%C3%A4inen+sankari/a1365996247>
287 Vaadatud 09.05.14.

HS2 = Ahola, Suvi 2013b. Peter Franzén vaihtoi tumman veden pastellipäiviin.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Peter+Franz%C3%A9n+vaihtoi+tumman+veden+pastellip%C3%A4iviin/a1381031868395> Vaadatud 09.04.14.

HS3 = Ahola, Suvi 2013c. Alice Munro palasi lapsuuteensa.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Alice+Munro+palasi+lapsuuteensa/a1387605001878>
Vaadatud 09.04.14.

HS4 = Jerrmann, Toni 2013. Aldous Huxleyn viimeisen romaanin maailma.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Aldous+Huxleyn+viimeisen+romaanin+maailma+on+t%C3%A4ss%C3%A4+ja+nyt/a1387523901453> Vaadatud 09.04.14.

HS5 = Kangasniemi, Sanna 2012. Epäonnista kauhua.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Ep%C3%A4onnista+kauhua/a1347677655396>
Vaadatud 29.05.14.

HS6 = Karila, Juhani 2013a. Sairas mieli näkee piruja Jyväskylässä.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Sairas+mieli+n%C3%A4kee+piruja+Jyv%C3%A4skyl%C3%A4ss%C3%A4/a1380700200330> Vaadatud 09.04.14.

HS7 = Karila, Juhani 2013b. Johanna Sinisalon romaani hehkuu synkästi ja tehokkaasti.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Johanna+Sinisalon+romaani+hehkuu+synk%C3%A4sti+ja+tehokkaasti/a1381729584561> Vaadatud 09.04.14.

HS8 = Kokko, Pietari 2013. Salla Simukan trilogian kakkososa lunastaa odotukset.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Salla+Simukan+trilogian+kakkososa+lunastaa+odotukset/a1380341333802> Vaadatud 09.04.14.

HS9 = Korhonen, Kuisma 2012. "Nyt kun olen kuollut ja kalloni on kaunis multainen holvi".

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Nyt+kun+olen+kuollut+ja+kalloni+on+kaunis+multainen+holvi/a1349666241765> Vaadatud 29.05.14.

HS10 = Koskelainen, Jukka 2013. Risto Ahti kirjoitti runollisen elämäkerrän.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Risto+Ahti+kirjoitti+runollisen+el%C3%A4m%C3%A4kerran/a1384839332720> Vaadatud 09.04.14.

HS11 = Koskimies, Satu 2012. Ja eiku liekehtimään.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Ja+eiku+liekehtim%C3%A4%C3%A4n/a1347072721494> Vaadatud 29.05.14.

HS12 = Majander, Antti 2013a. Myöhempien aikojen Twin Peaks.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/My%C3%B6hempien+aikojen+Twin+Peaks/a1365078234527> Vaadatud 09.04.14.

HS13 = Majander, Antti 2013b. Neito yrittää kultin jäseneksi Miina Supisen romaanissa.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Neito+yritt%C3%A4%C3%A4+kultin+j%C3%A4seneksi+Miina+Supisen+romaanissa/a1379999823747> Vaadatud 09.04.14.

HS14 = Manninen, Teemu 2012. Vielä kerran Saarikoski.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Viel%C3%A4+kerran+Saarikoski/a1356149853253>

Vaadatud 29.05.14.

HS15 = Manninen, Teemu 2013. Rähjäviä ja räkäisiä oodeja bluesjampoille.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/R%C3%A4hj%C3%A4vi%C3%A4+ja+r%C3%A4k%C3%A4isi%C3%A4+oodeja+bluesjampoille/a1373769828150>

Vaadatud 09.04.14.

HS16 = Marttila, Hannu 2013a. Laskuoja lävistää raivaajaromaanin.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Laskuoja+l%C3%A4vist%C3%A4+raivaajaromaaanin/a1375502018932?sivu=1> Vaadatud 09.04.14.

HS17 = Marttila, Hannu 2013b. Paluu nerouden aikaan.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Paluu+nerouden+aikaan/a1386925499467>

Vaadatud 09.04.14.

HS18 = Mäkelä, Matti 2013a. Kääntäjä antaa vinkkejä matkailijalle.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/K%C3%A4nt%C3%A4j%C3%A4+antaa+vinkkej%C3%A4+matkailijalle/a1373684610581> Vaadatud 09.04.14.

HS19 = Mäkelä, Matti 2013b. Tapio Koivukarin romaani tuo pienen lisän käpykaartien historiaan.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Tapio+Koivukarin+romaani+tuo+pienen+lis%C3%A4n+k%C3%A4pykaartien+historiaan/a1378098475140> Vaadatud 09.04.14.

HS20 = Niemelä, Kyösti 2013. Kustannustoimittaja hämmentyy kuoleman äärellä.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Kustannustoimittaja+h%C3%A4mmentyy+kuoleman+%C3%A4rell%C3%A4/a1372133464349> Vaadatud 09.04.14.

HS21 = Nordell, Harri 2013. Jukka Koskelaisen viides runokokoelma ei jää loppusointujen vangiksi.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Jukka+Koskelaisen+viides+runokokoelma+ei+j%C3%A4%C3%A4+loppusointujen+vangiksi/a1381454972535> Vaadatud 09.04.14.

HS22 = Nummi, Jyrki 2012. Maan korvessa kulkee sotilaan tie.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Maan+korvessa+kulkee+sotilaan+tie/a1349491239648>
Vaadatud 29.05.14.

HS23 = Nummelin, Juri 2012. Turvallinen thrilleri ei ahdista.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Turvallinen+trilleri+ei+ahdista/a1353899968391>
Vaadatud 29.05.14.

HS24 = Petäjä, Jukka 2013a. Tappajat kuoleman ja veren kääntöpiirillä.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Tappajat+kuoleman+ja+veren+k%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6piirill%C3%A4/a1360817217282> Vaadatud 09.04.14.

HS25 = Petäjä, Jukka 2013b. Haiku-humala kieppuvan avaruuden alla.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Haiku-humala+kieppuvan+avaruuden+alla/a1383973343317> Vaadatud 09.04.14.

HS26 = Rossi, Juhana 2012. Nyt leikataan Hellenian velkoja.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Nyt+leikataan+Hellenian+velkoja/a1353899555352>
Vaadatud 29.05.14.

HS27 = Ruuska, Helena 2013. Sota säteilee aina myös seuraviin sukupolviin.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Sota+s%C3%A4teilee+aina+my%C3%B6s+seuraaviin+sukupolviin/a1382040643546> Vaadatud 09.04.14.

HS28 = Sisättö, Vesa 2013. Kohti kotia kohtalon kolhimana.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Kohti+kotia+kohtalon+kolhimana/a1361680805688>

Vaadatud 09.04.14.

HS29 = Stenbäck, Irma 2012. Kiitos sanoistasi kuolinsiivoaja.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Kiitos+sanoistasi+kuolinsiivoaja/a1348308463410>

Vaadatud 29.05.14.

HS30 = Valtonen, Anni 2013. Veera Niemisen esikoisromaanissa itäsuomalainen opiskelee lännen tapoja.

<http://www.hs.fi/arviot/Kirja/Veera+Niemisen+esikoisromaanissa+it%C3%A4suomalainen+opiskelee+l%C3%A4nnen+tapoja/a1380861074924> Vaadatud 09.04.14.

Areen

A1 = Aareleid, Kai 2013. Metsik Bolaño.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-metsik-bolano.d?id=67381950>

Vaadatud 08.04.14.

A2 = Adorf, Margit 2012. Elu, romantiline probleem.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-elu-romantiline-probleem.d?id=65022240> Vaadatud 29.05.14.

A3 = Afanasjev, Vahur 2013a. Ühiskonnaõpetuse ulmekas.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-uhiskonnaopetuse-ulmekas.d?id=65638718>

Vaadatud 18.04.14.

A4 = Afanasjev, Vahur 2013b. Ilutulestikud keelatud.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-ilutulestikud-keelatud.d?id=65989520>

Vaadatud 18.04.14.

A5 = Afanasjev, Vahur 2013c. Häirivalt eluline õuduslugu.

[http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-hairivalt-eluline-](http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-hairivalt-eluline-ouduslugu.d?id=66827031)

[ouduslugu.d?id=66827031](http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-hairivalt-eluline-ouduslugu.d?id=66827031) Vaadatud 18.04.14.

A6 = Helme, Peeter 2013a. Roppuste ja mõttesügavuse dialoog.

[http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-roppuste-ja-mottesugavuse-](http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-roppuste-ja-mottesugavuse-dialoog.d?id=66553440)

[dialoog.d?id=66553440](http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-roppuste-ja-mottesugavuse-dialoog.d?id=66553440) Vaadatud 18.04.14.

A7 = Helme, Peeter 2013b. Purjus huuled reede õhtul.

[http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-purjus-huuled-reede-](http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-purjus-huuled-reede-ohtul.d?id=66919590)

[ohtul.d?id=66919590](http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-purjus-huuled-reede-ohtul.d?id=66919590) Vaadatud 18.04.14.

A8 = Helme, Peeter 2013c. Rootsi lindude romaan-välimääraja.

[http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-rootsi-lindude-romaan-](http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-rootsi-lindude-romaan-valimaaraja.d?id=67006622)

[valimaaraja.d?id=67006622](http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-rootsi-lindude-romaan-valimaaraja.d?id=67006622) Vaadatud 18.04.14.

A9 = Helme, Peeter 2013d. Meie linnas on kõik hästi.

[http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-meie-linnas-on-koik-](http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-meie-linnas-on-koik-hasti.d?id=67426594)

[hasti.d?id=67426594](http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-meie-linnas-on-koik-hasti.d?id=67426594) Vaadatud 08.04.14.

A10 = Hvostov, Andrei 2013. Luule nagu libahunt.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-luule-nagu-libahunt.d?id=67088308>

Vaadatud 08.04.14.

A11 = Hõbemägi, Priit 2013. Kurvitza püha ja õudne aegruum.

[http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-kurvitza-puha-ja-oudne-](http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-kurvitza-puha-ja-oudne-aegruum.d?id=67229810)

[aegruum.d?id=67229810](http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-kurvitza-puha-ja-oudne-aegruum.d?id=67229810) Vaadatud 08.04.14.

A12 = Jürna, Auri 2012. Unistus mehaanilisest mehest.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-unistus-mehaanilisest-mehest.d?id=63972265> Vaadatud 29.05.14.

A13 = Jürna, Auri 2013. Sõja õõvastav anatoomia.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-soja-oovastav-anatoomia.d?id=65539050> Vaadatud 18.04.14.

A14 = Kahu, Tõnis 2013. Tunnete tumedad varjud.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-tunnete-tumedad-varjud.d?id=67128356> Vaadatud 08.04.14.

A15 = Kaschan, Berit 2012. Kirjutada elu eest.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-kirjutada-elu-eest.d?id=64854706>
Vaadatud 29.05.14.

A16 = Kelder, Kärt 2013. Rõõmud, mured ja hirmud maailma otsas.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-roomud-mured-ja-hirmud-maailma-otsas.d?id=66173330> Vaadatud 18.04.14.

A17 = Korp, Hanna Linda 2013. Et jumala(te)ga üheks saada.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-et-jumalatega-ueks-saada.d?id=66686465> Vaadatud 08.04.14.

A18 = Kotjuh, Igor 2012. Elementaarselt geniaalne.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-elementaarselt-geniaalne.d?id=64987746> Vaadatud 29.05.14.

A19 = Kumberg, Krista 2013. „Siis pole meil küll midagi karta“.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-siis-pole-meil-kull-midagi-karta.d?id=66390994> Vaadatud 18.04.14.

A20 = Mathura 2013. Kirjad kivide kuulajalt.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-kirjad-kivide-kuulajalt.d?id=65712450> Vaadatud 18.04.14.

A21 = Matsin, Paavo 2012a. Sommeri hagiograafia.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-sommeri-hagiograafia.d?id=64548154>
Vaadatud 29.05.14.

A22 = Matsin, Paavo 2012b. Masing kui emo ja baby.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-masing-kui-emo-ja-baby.d?id=64888364> Vaadatud 29.05.14.

A23 = Märka, Veiko 2013. „Kirss süldil“.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-kirss-suldil.d?id=66317594>
Vaadatud 18.04.14.

A24 = Pöder, Rein 2013. Ühe põlvkonna saaga.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-uhe-polvkonna-saaga.d?id=66492224>
Vaadatud 18.04.14.

A25 = Ranne, Raul 2013. Venemaast – hea ja halva, koleda ja ilusata.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-venemaast-hea-ja-halva-koleda-ja-ilusata.d?id=66027876> Vaadatud 08.04.14.

A26 = Remsu, Olev 2013. „Päeva maja, öö maja“.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-paeva-maja-oo-maja.d?id=66317646>
Vaadatud 18.04.14.

A27 = Riik, Marvel 2013. Efektne rännak läbi tšehhi hinge.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-efektne-rannak-labi-tsehhi-hinge.d?id=66756513> Vaadatud 08.04.14.

A28 = Riismaa, Kaur 2012. Kivirähki armsad hädapätakad.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-kivirahki-armsad-hadapatakad.d?id=65236776> Vaadatud 29.05.14.

A29 = Sauter, Peeter 2013. Püha õde.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-puha-ode.d?id=66205274>
Vaadatud 18.04.14.

A30 = W, Andreas 2012. Ümberdefineeritud alkeemia.

<http://ekspress.delfi.ee/news/areen/nadala-raamat-umderdefineeritud-alkeemia.d?id=63993447> Vaadatud 29.05.14.

KIRJANDUS

Anderson, Stephen R & Keenan, Edward L. 1985: Deixis. - Language Typology and Syntactic Description. Vol III: Grammatical Categories and the Lexicon. Toim. T. Shopen. Cambridge: Cambridge University PressCambridge. 259-308.

Cruse, Alan 2004. Meaning in Language. An Introduction to Semantics and Pragmatics. Oxford: Oxford University Press.

Du Bois, John W., Lorraine E. Kumpf, William J Asyby 2003. Preferred Argument Structure. Grammar as architecture for function. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

EKG II = Mati Erelt, Reet Kasik, Helle Metslang, Henno Rajandi, Kristiina Ross, Henn Saari, Kaja Tael, Silvi Vare 1993. Eesti keele grammatika II. Süntaks. Lisa: kiri. Trükki toimetanud Mati Erelt peatoimetajana, Tiiu Erelt, Henn Saari ja Ülle Viks. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituut.

EKK = Erelt, Mati, Tiiu Erelt, Kristiina Ross 2000. Eesti keele käsiraamat. Teine, täiendatud trükk. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Hakulinen, Auli 1989. Kielenkäytön lajit. – Kielestä kiinni. Toim. Seija Aalto, Auli Hakulinen, Klaus Laalo, Pentti Leino, Anneli Lieko. Tietolipas 113. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 129–151.

Jokela, Hanna 2012. Nollapersoonalause suomessa ja virossa: tutkimus kirjoitetun kielen aineistosta. Turku: Uniprint.

Karlsson, Fred 2002. Üldkeeleteadus. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Kasik, Reet 2007. Sissejuhatus tekstiõpetusse. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Kasik, Reet 2008. Meediateksti analüüs: eesmärgid ja metoodika. – Tekstid ja taustad V. Meediatekstide keelekasutus ja selle sotsiokultuurilised taustad. Toim. Reet Kasik. Tartu Ülikooli eesti keele osakond. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. 10–43.

Kerge, Krista 2003. Autori stiil ja allkeelee tekst. – Tekstid ja taustad II. Tekstianalüüsi vaatepunkte. Toim. Reet Kasik. Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli toimetised 26. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. 59–89.

Laitinen, Lea 1995. Nollapersoon. – Virittäjä 3/1995. 337 – 359.

Mäntynen, Anne, Susanna Shore 2008. Tekstilajien lumo. – Kieltä kohti. Toim. Tiina Onikki-Rantajääskö ja Mari Siirainen. Helsingi: Otava. 24–33.

Pajusalu, Renate 1999. Deiktikud eesti keeles. Tartu: Athenaeum-Fenix.

Võrguversioon: <http://www.folklore.ee/seminar/deiktikud/>. Vaadatud: 08.04.14

Pajusalu, Renate 2009. Sõna ja tähendus. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Sarapuu, Kathy 2008. Suhtlustasandi tähendused ajalehtede juhtkirjades. – Tekstid ja taustad V. Meediatekstide keelekasutus ja selle sotsiokultuurilised taustad. Toim. Reet Kasik. Tartu Ülikooli eesti keele osakond. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. 100–192.

Sosa, Sachiko 2009. Merkitys on enemmän kuin sanat ja teksti: kulttuurinen konnotaatio hantien kertovissa teksteissä. – Kielissä kulttuurien ääni. Toim. Anna Idström ja Sachiko Sosa. Tietolipas 228. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 137–155.

Tenjes, Silvi 2010. Semantika: õppematerjal. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Vilkuna, Maria 1996. Suomen lauseopin perusteet. Helsingi: Oy Edita Ab.

VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2004: Iso suomen kielioppi. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Võrguversioon: <http://scripta.kotus.fi/visk/etusivu.php>. Vaadatud: 08.04.14

KIRJOITTAJAN *MINÄ*-VIITTAUKSET SUOMALAISISSA JA VIROLAISISSA KAUNOKIRJALLISUUSARVIOISSA

Tiivistelmä

Tässä tutkimuksessa verrataan kirjoittajan *minä* viittauksia suomalaisissa ja virolaisissa kaunokirjallisuusarvioissa eli sitä, miten kirjoittaja voi hänen tekstissä ilmoittaa mielipidettensä ja/tai läsnäolonsa. Esimerkiksi voi tässä tapauksessa *minä* pronominin lisäksi käyttää myös nollapersoonaa tai passiivia. Tässä etsitään arvioista pronomineja ja muita eksplisiittisejä viittauksia, vastavaasti suomen ja viron nollapersoonaa ja geneeristä persoonaa, passiivia ja impersonaalia ja infiniittisiä rakenteita kuten *A*-infinitiivi ja viron *da*-infinitiivi sekä *des*-rakenne.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa verrataan Suomen sanomalehden Helsingin Sanomien kaunokirjallisuuden arvioita ja Viron viikoittain ilmestyvän lehden Eesti Ekspressin kulttuurilisä Areenin kaunokirjallisuuden arvioita osastosta Nädala raamat. Valinta perustuu niiden lehtien arvioitten pituuteen ja tyylin samankaltaisuuteen. Myös on kirjoittajina yleensä erilaiset ihmiset ja sen takia tuloksia voi pitää esimerkkeinä.

Arviot ovat ilmestyneet vuodessa 2012 sekä 2013, ja tämän työn kirjoittaja on ne satunnaisesti valinnut.

Tutkimuksessa on kolme suurempaa lukua. Ensimmäisessä luvussa esitellään tekstin piirteitä ja sen lajeja. Toisessa luvussa keskitytään viittaamiseen ja sen eri tapoihin. Kolmannessa luvussa kirjoitetaan tutkimuksen tuloksista ja analysoidaan niitä.

Tutkimuksen yhteenvedona voidaan todeta, että erilaisten kirjoittajan *minä*-viittausten esiintyminen on molemmissa lehdissä pääpiirteissään samankaltainen. Mutta yleisesti on eri viittauksia enemmän viron kielen käytössä.

Eniten esiintyy pronomineista ja verbien persoonapäätteistä *minä*-muotoa, eksplisiittistä *lukijaa* sekä nollapersoonaa ja geneerista persoonaa. Suurin ero on *me*-pronominien esiintymisessä. Sitä on selvästi enemmän Areenin artikkeleissa. *Sinä* keinoa Helsingin Sanomissa ei ole, Areenissa löytyy sitä harvinaisissa artikkeleissa. *Te*-viittausta ei löytyy kummassakaan lehdessä.

Suomen passiivia ja viron impersonaalia on käytetty vähän. Suomen *A*-infinitiivia löytyy vain kahdesta artikkelista. Viron infiniittisiä rakenteita on Areenissa vähän enemmän, mutta vain kaksi niistä on *da*-infinitiivissä, toiset *des*-rakenteessa.

Tutkimuksen tuloksista näkyy, että suomen kielessä ei käytetä niin paljon viittauskeinoja kun viron kielessä. *Me*-pronomni ja infinitiivien käyttö on tässä tapauksessa ominaisempi viron kielenkäytölle. *Minä*-pronomini ja nollapersoonaa/geneerista persoonaa käytetään selvästi usein molemmissa kielessä.

Tulevaisuudessa voisi tutkimusta laajentaa ja etsiä vielä mahdollisia rakenteita, joissa kirjoittaja voi oman mielipiden ja läsnäolon peittää. Myös olisi kiinnostava tutkia, kuinka hyvin lukijaa niitä viitteitä ymmärtää ja havaitsee.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Laura Raag

(sünnikuupäev: 27.01.1991)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
„Autori *mina* viitesuhted soome ja eesti ilukirjandusarvustustes“,
mille juhendaja on Hanna Katariina Jokela
- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil,
sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse
tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu,
sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja
lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 16.06.14